

**GEZONDE
MOND**

VLAAMS INSTITUUT
MONDGEZONDHEID

Consortium Preventieve Mondzorg – Vlaams Instituut Mondgezondheid

Jaarverslag 2021

<p>Gezonde Mond Corneel Heymanslaan 10, ingang 25 9000 Gent</p>	<p>Contact: Karen Godfrin 0478 96 16 49 Luc De Visschere karen.godfrin@gezondemond.be luc.devisschere@gezondemond.be</p>
---	---

VOORWOORD	3
INLEIDING	4
ACTIES IN 2021	7
SYNTHESE / PROJECTFICHES	
SWOT	26
ADVIEZEN	27

BIJLAGEN

De onderstaande bijlagen worden als apart document aan het jaarrapport 2021 toegevoegd.

1	Overzicht master- en bachelorproeven 2021
2	Overzicht netwerken Gezonde Mond 2021
3	Communicatieplan 'Gezond begint in je mond' 2021
4	Artikel en factsheet diabetes
5	Brief afvaardigen klankbordgroep SKILZ
6	Artikel Objectief
7	Artikel Tertio
8	Artikel VVO
9	Nieuwsbrief Ieders Mond Gezond maart 2021
10	Nieuwsbrief Ieders Mond Gezond juni 2021
11	Nieuwsbrief Ieders Mond Gezond november 2021
12	Rapport kwaliteitsbewaking de Mondzorglijn 2021
13	Rapport parlementaire vragen Gezonde Mond 11-06-2021
14	Rapport evaluatie sociale media Gezonde Mond 2021
15	Artikel VVT 2021
16	Artikel BBM 2021
17	Cijfergegevens Ieders Mond Gezond 2021
18	Overzicht disseminatie promotiemateriaal Gezonde Mond 2021
19	Rapport evaluatie opleidingen Gezonde Mond 2021
20	Rapport indicatoren de Mondzorglijn 2019-2021
21	Rapport polls studenten bachelor mondzorg (UCLL) 31-05-2021
22	SWOT Gezonde Mond 2021

VOORWOORD

Sinds 01-01-2021 is de nieuwe beheersovereenkomst (2021-2025) met het Vlaams Instituut Mondgezondheid (roepnaam Gezonde Mond, als partnerorganisatie (PO) voor preventieve mondzorg bij risicogroepen, van kracht, met de Universiteit Gent als nieuwe penhouder. Gezonde Mond coördineert alle projecten en hiervoor wordt één globaal rapport opgesteld.

Intussen is het eerste werkingsjaar van de beheersovereenkomst 2021-2025 afgerond. Het was opnieuw een boeiend jaar voor Gezonde Mond met tal van inhoudelijke uitdagingen. De wijziging van penhouder bracht de nodige administratieve afstemming met zich mee en 2021 wordt als een 'overgangsjaar' gezien. Er werd ingezet op de cohesie van de ganse equipe (bestuurs- en teamleden), ten voordele van de performantie van Gezonde Mond. Op heden is het team goed op elkaar afgestemd en resulteert dit in een verdere dynamische aanpak van de geplande acties en een concrete projectplanning voor 2022 en volgende jaren.

Het is essentieel een dankwoord te richten aan alle teamleden van het Vlaams Instituut Mondgezondheid voor hun bijdrage aan dit rapport 2021 en zeker ook voor hun enthousiaste dagdagelijkse inzet voor Gezonde Mond ! Samen bouwen we verder aan de performante werking van het Vlaams Instituut Mondgezondheid.

Ook dank aan Reinhilde Van Eeckhoudt van het Agentschap Zorg & Gezondheid, als enthousiaste sparring partner voor PO Gezonde Mond.

INLEIDING

De rapportering van de ondernomen acties in 2021 is tweeledig. Het eerste luik betreft - conform de structuur van resultaatsgebied/operationele doelstellingen/acties – de oplijsting van de werkingsresultaten voor de 4 doelgroepen naar wie Gezonde Mond zich richt: (a) personen in kansarmoede (het voorheen aparte project 'Ieders Mond gezond'), (b) kwetsbare ouderen (het voorheen aparte project 'De Mondzorglijn'), (c) personen met een beperking (met de pilootstudie 'De Mondzorglijn Plus') en (d) kinderen en jongeren & brede bevolking. Sommige uitgevoerde of geplande acties passen onder meerdere operationele doelstellingen, soms worden deze eenmaal bij actie X of Y vermeld, doch soms wordt een initiatief bij een andere actie nogmaals herhaald. Wanneer één of meerdere van de 4 doelgroepen niet vermeld wordt/worden bij een actie betekent dit dat deze actie niet van toepassing is voor die bepaalde doelgroep-specifieke werking of dat (nog) geen afgeronde/lopende/geplande initiatieven binnen dit actiedomein kunnen vermeld worden. Zo is de werking van Ieders Mond Gezond zeer 'hands-on', waardoor sommige acties niet zozeer van toepassing zijn binnen dit project. Recurrente acties - organisatie van de maandelijkse themagroepen/wekelijkse werkoverlegmomenten - worden niet expliciet beschreven. Doorheen de tekst kan men via hyperlinks verschillende websites of documenten raadplegen waarvan sprake in het rapport.

Het tweede luik omvat de algemene synthese van de werking van Gezonde Mond alsook projectfiches met een synthetisch overzicht van de werkingsresultaten en enkele essentiële cijfergegevens aangaande de methodieken Ieders Mond Gezond, de Mondzorglijn en de Mondzorglijn Plus en de initiatieven voor de doelgroep kinderen en jongeren. Deze meer kernachtige en geclusterde weergave van de activiteiten, bijvoorbeeld per doelgroep/werking, bevordert de lees- en bruikbaarheid van de gerapporteerde informatie.

De meeste voor 2021 geplande acties konden opgestart/afgewerkt worden. In 2021 werd sterk ingezet op de implementatie van de verschillende projecten conform de geldende wisselende mogelijkheden binnen de coronapandemie en inhoudelijke uitbouw van bestaande en nieuwe methodieken (Mondzorglijn Plus). Ook netwerking stond bovenaan de actielijst: het versterken van de samenwerking met de Logo's en andere partnerorganisaties en organisaties met terreinwerking waren twee aandachtspunten van 2021. De opstart van de initiatieven vanuit de PO OSW is een grote meerwaarde voor het versterken van de expertise, het faciliteren van afstemming en kruisbestuiving inzake methodieken, projectplanning,... . De gedane inspanningen op vlak van participatie aan de netwerkgroepen en de opvolgingsopdrachten zijn een belangrijke investering naar de toekomst toe (zowel voor de lopende acties binnen Gezonde Mond als naar nieuwe acties, bv. linken van preventieve mondzorg aan het thema gezonde voeding). Via de facilitering van PO OSW kan ook thema-overschrijdend efficiëntiewinst geboekt worden, zo worden medewerkers of vrijwilligers van welzijns- en gezondheidsorganisaties heden ten dage overbevraagd vanuit verschillende gezondheidsthema's, waardoor er tekort aan intermediairs is die de methodieken tot bij de doelgroep krijgen. In 2021 nam Gezonde Mond deel aan het traject o.l.v. Möbius, met het oog

op de inkanteling van het thema mondgezondheid als subdoelstelling van de Vlaamse Gezondheidsdoelstelling. Dit kan zeker een boost geven aan de inzet van organisaties/lokale besturen op het thema mondgezondheid en preventieve mondzorg. Tevens werden ook de eerste stappen gezet om het strategisch communicatie- en marketingbeleid binnen Gezonde Mond te optimaliseren. Zo werd duidelijk ingezet op het gebruik van de sociale mediakanalen van Gezonde Mond en werd tijd geïnvesteerd in netwerking op (digitale) events en beurzen. Een weg die verder zal bewandeld worden de komende jaren, evenzeer als het inzetten op het toepassen van marketinganalyses. Tevens is het belangrijk te rapporteren dat binnen de werking van Gezonde Mond vele inspanningen geleverd werden voor de ontwikkeling van diverse registratie-, rapportage- en documentmanagement-systemen. Dit met het oog op het versterken van de performante werking. Daar geen specifieke acties op vlak van het ontwikkelen van software in de rapportagestructuur vermeld staan, kunnen deze inspanningen niet concreet beschreven worden. Niettemin vergen deze toch de nodige tijd voor conceptualisatie, ontwikkeling en implementatie. Tot slot kan ook vermeld worden dat in 2021 een aanloop genomen werd voor het werken met indicatoren (binnen het traject inkanteling in de gezondheidsdoelstelling, indicatorenbevraging Gezond Leven in 2022).

Enkele factoren hebben in mindere of meerdere mate interferentie veroorzaakt met de in het jaarplan 2021 beschreven timing. Gezien de afwezigheid van een coördinator in de periode september 2020 – mei 2021 dienden bestuurders en verschillende medewerkers tijdens het eerste kwartaal tijd te besteden aan o.m. de opmaak van het jaarplan 2021, diverse acties in aanloop naar de nieuwe beheersovereenkomst ten gevolge van de wijziging van penhouder, de opmaak van het jaarrapport 2020, inhoudelijk en financieel. Personeelswijzigingen resulteerden in een minder strak kunnen aanhouden van de vooropgestelde timing. De coronapandemie en geldende coronamaatregelen, in diverse settings waar Gezonde Mond werkzaam is, gooiden ook roet in de planning. Tenslotte werd beoogd om de timing van bepaalde acties (het ontwikkelen van de leerlijnen voor het basis- en secundair onderwijs en de zorgmodules in het hoger onderwijs) (gedeeltelijk) te laten samenvallen met opgestarte trajecten binnen de netwerkgroepen (PO OSW) of andere projecten (bv. Gerodent Plus voor de setting van de thuiszorg). Binnen de themagroep personen met een beperking waren het uittekenen en de opstart van de pilootstudie van de Mondzorglijn Plus prioritair. Daardoor kon nog niet bekeken worden in welke mate voorbereidende stappen kunnen gezet worden binnen de setting van de sociale economie. Volgende acties werden doorgeschoven naar 2022 (tussen haakjes wordt de reden benoemd):

- de uitbreiding van de in 2021 vernieuwde Gezonde Mond koffers ipv afzonderlijke koffers voor de doelgroepen kwetsbare ouderen en personen met een beperking (verschoven tijdstip van afwerking van de 'basis' Gezonde Mond koffers);
- de bevraging van mondzorgcoaches en organisaties die actief aan de slag zijn met leders Mond Gezond/terugkomdag voor de mondzorgcoaches/kennisclips/ontginning regio Limburg (minder VTE door stopzetting 0,5 VTE medewerker);
- afwerking van de leerlijnen mondgezondheid voor basis- en secundair onderwijs en verdere stappen op vlak van uitwerken van een zorgmodule mondgezondheid in het hoger onderwijs (temporiseren nav de op te starten acties in de schoot van de netwerkgroepen onderwijs en zorg & welzijn (PO OSW));

- actief extern promoten van de mogelijkheid tot validatie van methodieken door Gezonde Mond (als onderdeel van de verdere uitwerking van de in 2021 gestarte inzet op een sterker communicatie- en marketingbeleid);
- exploreren van een realiseerbare inzet van werkingsmiddelen voor de vernieuwing van materialen voor de doelgroep kinderen en jongeren (de onzekerheid tot eind 2021 omtrent de over te dragen reserve van de vorige beheersovereenkomst) ;
- exploreren van realiseerbaar voorbereidend werk voor acties binnen de setting sociale economie (omwille van de focus in 2021 op de finalisering van de voorbereiding en de eerste stappen van de opstart van de pilootstudie van de Mondzorglijn Plus; reeds eerder teruggekoppeld naar AZG).

Intussen werd de projectplanning van bovengenoemde acties geconcretiseerd en de uitvoering voorbereid/opgestart/verdergezet.

Via hyperlinks (onderlijnd) wordt in de tekst verwezen naar webpagina's. Tevens worden documenten in bijlage aan dit rapport toegevoegd.

Voor de financiële rapportage van 2021 zie afzonderlijk document.

ACTIES IN 2021

SYNTHESE GEZONDE MOND GLOBAAL

In het luik 'synthese' worden de activiteiten van Gezonde Mond, uitgevoerd in 2021, op een samenvattende wijze beschreven. Per resultaatsgebied komen de aandachtspunten van de acties voor de verschillende doelgroepen, gelinkt aan de operationele doelstellingen, aan bod. In de hiernavolgende projectfiches wordt dan ingezoomd op de uitvoering van de verschillende projecten (samenvatting informatie over de acties van 2021) en de stand van zaken op vlak van outcome. Dit betreft de doelgroepen personen in kansarmoede, kwetsbare ouderen, personen met een beperking, kinderen en jongeren. Meer concrete details die vermeld worden in deze synthese of in de projectfiches zijn terug te vinden in het eerste luik van het jaarrapport 2021. De acties van toepassing voor de algemene bevolking zitten vervat in de bovengenoemde samenvattingen.

Binnen Gezonde Mond staat de ontwikkeling van methodieken (R2) en de ondersteuning van de implementatie ervan met inzet op deskundigheidsbevordering van diverse actoren (R4) voorop.

Er kan gesteld worden dat de werking van Gezonde Mond in 2021 een nieuwe koers nam. In mei 2021 kwam een nieuwe coördinator aan boord. De doelstelling om de cohesie binnen de organisatie te versterken heeft intussen geleid tot een goede work-flow waarbij elkeen een performante bijdrage levert voor het bereiken van de beoogde doelstellingen. Het consortium preventieve mondzorg bestaat sinds de start van de tweede beheersovereenkomst uit de onderwijsinstellingen die de opleiding tandheelkunde en mondzorg aanbieden, alsook uit alle beroepsverenigingen van de mondzorgprofessionals tandartsen en mondhygiënist in Vlaanderen. Met verenigde kracht gaan allen voor de opdracht van Gezonde Mond ! De meeste geplande acties zoals vermeld in het jaarplan 2021 konden opgestart/afgewerkt worden. Zaken die vertraging opliepen kunnen verklaard worden door beperkingen qua vrouw-/mankracht of herschikkingen van uitvoeringstermijnen op basis van bv. nieuwe inzichten of ontwikkelingen in het werkveld.

Het eerste resultaatsgebied betreft 'informatie en advies'. Gezonde Mond wil als partnerorganisatie verder uitgroeien tot een 'sterk merk' op vlak van evidence-based preventieve mondzorg. De jaarlijkse opmaak van een literatuurupdate voor elk van de binnen de werking prioritaire doelgroepen draagt hiertoe bij. Deze literatuuroverzichten worden ter beschikking gesteld via de website. Zo leidt expertisedeling in de praktijk tot de implementatie van laagdrempelige informatie- en kennisoverdracht. Adviesverlening situeert zich op vlak van beleid, methodieken, onderzoek en aan het brede publiek. Concreet wordt dit bewerkstelligd via participatie aan netwerkgroepen PO OSW, deelname aan het afstemmingstraject nav de inkanteling van het thema mondgezondheid als subdoelstelling in de Vlaamse gezondheidsdoelstelling, het bezorgen van input aan het Agentschap Zorg & Gezondheid voor het beantwoorden van parlementaire vragen, alsook via het bevorderen van kruisbestuiving

tussen (lokale) projecten, het beantwoorden van oproepen middels de laagdrempelige ingangspoort van info@gezondemonde.be, maar ook door betrokkenheid vanuit de verschillende themagroepen van Gezonde Mond bij vele master- en bachelorproeven. Doelgroepoverschrijdend werd in 2021 sterk ingezet op netwerking, met als belangrijk punt op nationaal (Vlaams) niveau de versterkte samenwerking met de Logo's, mutualiteiten, eerstelijnszones en tal van andere partnerorganisaties en organisaties met terreinwerking (extra boost naar aanleiding van de start van de netwerkgroepen, gefaciliteerd door de PO OSW). Vanuit Gezonde Mond wordt actief deelgenomen aan de netwerkgroepen Zorg & Welzijn, Onderwijs en Lokale besturen en meegewerkt aan het uittekenen en implementeren van acties waarvoor een link bestaat met het eigen beleids- en jaarplan. Ook worden contacten met federale en internationale projecten en organisaties onderhouden. Gezonde Mond blijft inzetten op het uitbreiden van diens expertisenetwerk enerzijds maar daarnaast vooral ook het verwezenlijken van concrete projectmatige samenwerkingsverbanden. Tevens werd gestart met het uittekenen van strategische doelstellingen op vlak van het globale communicatie- en marketingbeleid van Gezonde Mond en werd via diverse sociale media extra ingezet op de verdere bekendmaking van Gezonde Mond en de verspreiding van de beschikbare materialen. Gezonde Mond dissemineert proactief en op vraag informatie naar het ruime publiek, specifieke doelgroepen, intermediairs en de pers. Dit via de eigen websites en sociale media kanalen enerzijds en geschreven media en het on-site inlichten van geïnteresseerden via bv. studiedagen anderzijds.

Het tweede resultaatgebied betreft de 'ontwikkeling van methodieken'. Behoefteanalyses vormen mede de basis voor de ontwikkeling van methodieken. Het samenbrengen van de relevante stakeholders vergt echter wel de nodige doorlooptijd. Het verbeteren van de inhoud en de implementatie van de bestaande methodieken is een ongoing proces. Met het oog op het bekomen van feedback worden enerzijds verschillende toetsings- en evaluatiemomenten met de diverse stakeholders ingepland (interviews, bevraging, feedbackgesprekken) en anderzijds wordt nagegaan of nieuwe wetenschappelijke adviezen noodzakelijke aanpassingen met zich meebrengen. In 2021 werden concrete aanpassingen gedaan aan de opleiding tot mondzorgcoach (Ieders Mond Gezond) en aan de materialen van de Mondzorglijn. Voor de doelgroep kinderen en jongeren werden de Gezonde Mond koffers gefinaliseerd en verspreid naar de Logo's. De leerlijnen voor het lager en secundair onderwijs werden verder uitgewerkt, doch nog niet extern verspreid omdat in de schoot van de netwerkgroep onderwijs van de PO OSW met meerdere actoren afgestemd wordt over een eventuele gezamenlijke aanpak voor aftoetsing met en verspreiding van leerlijnen over meerdere preventieve gezondheidsthema's naar het werkveld. De educatieve materialen voor het kleuteronderwijs werden gedeeltelijk vernieuwd, voor de finalisering en verspreiding wordt gewacht op de output van de illustrator. Wat betreft de ontwikkeling van nieuwe methodieken werden in 2021 alle voorbereidende stappen gezet ter afwerking van de methodiek van de Mondzorglijn Plus. Er was ook afstemming terzake met het VAPH, die zeer enthousiast was over de aandacht voor dit thema voor de doelgroep van personen met een beperking.

Het derde resultaatgebied handelt over de 'disseminatie van de methodieken'. Gezonde Mond tracht via diverse communicatiekanalen informatie, preventieve boodschappen en

materialen te dissemineren. Hierbij wordt beroep gedaan op het delen van informatie via organisaties als Logo's en beroepsverenigingen alsook via de individuele zorgaanbieders (spread the word). In elk Logo is er een aanspreekpunt voor het thema mondgezondheid. Die medewerkers zijn de 'lokale thematrekkers mondzorg', die door Gezonde Mond de nodige ondersteuning en informatie ontvangen omtrent het thema mondgezondheid/preventieve mondzorg en de ontwikkelde methodieken en materialen. Via diverse intermediaire organisaties en individuele zorgaanbieders kan Gezonde Mond vele zorgactoren en zorgvragers bereiken. Ook de samenwerking met de verschillende onderwijsinstellingen draagt bij om de expertise van Gezonde Mond via de studenten te verspreiden. De burger kan op een laagdrempelige manier informatie raadplegen via de website en sociale mediakanalen van Gezonde Mond (kennisclips bijvoorbeeld).

De 'ondersteuning van de implementatie van de methodieken' betreft het vierde resultaatgebied. Gezonde Mond zet in op de ontwikkeling en verspreiding van een gevarieerd aanbod van digitale en fysieke ondersteuningsmaterialen. Hier gaat het over promotiefilmpjes en kennisclips enerzijds en de vele draaiboeken, syllabi, basisadviezen, factsheets, infographics, invulformulieren, beeldmaterialen, educatieve pakketten anderzijds. Deze materialen zijn alle gratis raadpleeg- en downloadbaar op de website en de sociale mediakanalen van Gezonde Mond. Samen met intermediaire organisaties en individuele zorgaanbieders gaat Gezonde Mond op stap om de preventieve boodschappen tot bij de eindgebruikers te brengen (coaching). Gezonde Mond wenst mee de schouders te zetten onder de actie in de schoot van de netwerkgroep zorg & welzijn (PO OSW) om modules preventie/gezondheidsbevordering te integreren in de opleiding van (eerstelijns) zorgprofessionals. Een ander aspect waarop wordt ingezet door de partnerorganisatie is het op een handige en efficiënte wijze digitaal registreren en delen van informatie (bv. het registratiesysteem voor mondzorgcoaches en medewerkers binnen Ieders Mond Gezond, de indicatortool voor de organisaties die aan de slag gaan met de Mondzorglijn). Naast het ontwikkelen en verspreiden van methodieken en materialen is de evaluatie van het gebruik ervan essentieel, mede ter verbetering van bestaande materialen (proces- en projectevaluatie). Naast de georganiseerde interviews, kwalitatieve bevestigingen, gebruik van vragenlijsten ... worden binnen de projecten de Mondzorglijn en Ieders Mond Gezond ook indicatoren gemeten (onder meer de doorstroom van personen van de doelgroep naar de tandarts).

Het vijfde resultaatgebied betreft heel specifiek de uitvoering van 'plan B van de Mondzorglijn'. Binnen dit plan B worden 5 procesbegeleidingsteams ingezet.

PROJECTFICHE IEDERS MOND GEZOND

	IEDERS MOND GEZOND (IMG)
---	---------------------------------

Initiatieven en outcome in 2021

Het te kleine team van Ieders Mond Gezond bereikt toch aanvaardbare resultaten op vlak van: (a) de opleiding en begeleiding/ondersteuning van mondzorgcoaches, (b) het organiseren van screenings met ondersteuning ter plaatse, (c) de begeleiding van lokale organisaties die zich actief inzetten voor kansengroepen, (d) netwerking om in de toekomst nieuwe regio's te kunnen ontginnen en (e) het uitbouwen van interdisciplinaire samenwerkingen met lokale tandartsen/mondhygiënisten en andere gezondheidswerkers, op zowel beleids- als lokaal niveau.

Resultaatsgebied 1 betreft het 'verwerven en delen van informatie en advies'. De [literatuurupdate 2021 aangaande de doelgroep personen in kansarmoede](#) is te raadplegen op de website van Gezonde Mond. Er is betrokkenheid van de themagroep met master- en bachelorproeven (bijlage 1). Er werd in 2021 deelgenomen aan enkele studiedagen. Voor het uitbouwen van het netwerk van de themagroep en adviesverlening werd deelgenomen aan de netwerkgroep Lokale besturen, georganiseerd in de schoot van PO OSW. Tevens werd initiatief genomen ter behoud en versterking van de goede samenwerking met Vlaamse actoren als de wijkgezondheidscentra, de Logo's, Sociale huizen, Huizen van het kind, eerstelijnszones en onderwijsinstellingen. Wanneer een potentiële nieuwe samenwerkingspartner zich aanmeldt wordt een informatie- en afstemmingsmoment ingepland. Om de contacten met alle organisaties op een zo efficiënt mogelijke manier te onderhouden werd in 2021 gestart met de bouw van een nieuw registratie-/communicatiesysteem voor de medewerkers van het team Ieders Mond Gezond, ter versterking van een optimale interne communicatie. De werking Ieders Mond Gezond heeft in 2021 afgestemd met de Community Health Workers (CWH), een federaal project in opdracht van minister Vandenbroecke. Medio 2021 heeft de themagroep deelgenomen aan overleg in functie van het opstellen van een nota voor de federale ministers van Volksgezondheid en Armoedebestrijding rondom de betaalbaarheid van mondzorg. VVSG was hierbij initiatiefnemer. Wat de disseminatie van kennis aangaande mondgezondheid en preventieve mondzorg bij personen in kansarmoede betreft heeft Ieders Mond Gezond in 2021 ingezet op de publicatie van 3 nieuwsbrieven en enkele publicaties (Neutraal Ziekenfonds, Tertio). Ook werd actief informatie via de [facebook](#)pagina van Gezonde Mond verspreid. De promotievideo voor het project Ieders Mond Gezond is eind 2021 vervaardigd en zal in 2022 online gedeeld worden. Ieders Mond Gezond heeft oog voor het bewerkstelligen van kruisbestuiving met lokale projecten (participatie aan werk- en overlegvergaderingen met lokale actoren) en wordt gevraagd voor adviesverlening. Verder worden regelmatig adviesvragen ontvangen via info@gezondemond.be. Het betreft vragen

van medewerkers werkzaam bij armoede-organisaties of van studenten in functie van een project. Ook zijn er burgers die rechtstreeks contact opnemen met Gezonde Mond in verband met mogelijkheden op vlak van mondzorg indien hij/zij zelf een tandheelkundige behandeling niet kan bekostigen.

Betreffende resultaatsgebied 2 'ontwikkeling van methodieken' kunnen volgende zaken aangaande de vernieuwing van de methodiek Ieders Mond Gezond in 2021 gemeld worden: (a) de omvorming van een twee- naar een eendaagse opleiding tot mondzorgcoach, (b) de sterkere inzet op het verzamelen en verwerken van data en (c) de inspanningen voor het verbeteren van het digitaal registratiesysteem. Met het oog op het kunnen uitbreiden van de werkingsregio van Ieders Mond Gezond werden in 2021 reeds de voorbereidende stappen gezet voor de (verdere) verankering van de implementatie van de methodiek in die settings/regio's waar Ieders Mond Gezond al langere tijd voet aan wal heeft.

Voor de 'disseminatie van methodieken' (resultaatsgebied 3) zijn de Logo's een belangrijke partner voor het team van Ieders Mond Gezond. Bijgevolg vond er regelmatig afstemming met diverse lokale Logo's plaats. Uiteraard zijn de intermediaire organisaties en de mondzorgcoaches de ambassadeurs van de methodiek.

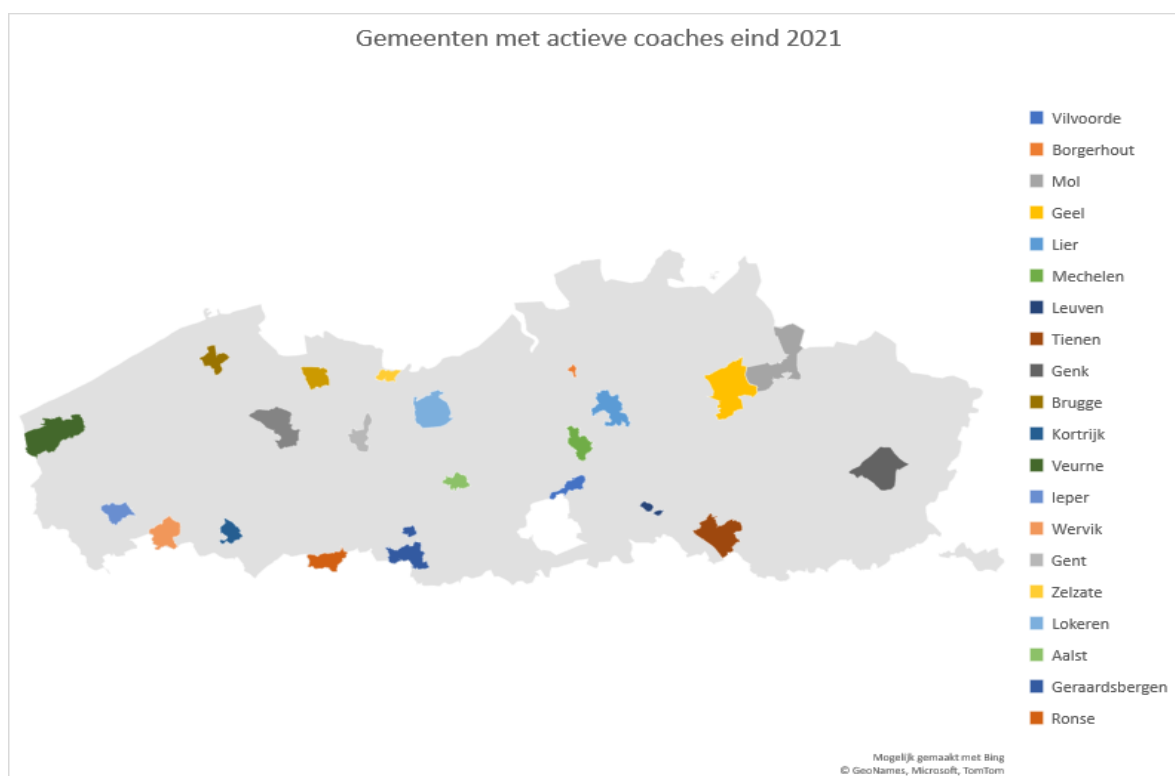
Resultaatsgebied 4 betreft de 'ondersteuning van de implementatie van methodieken'. In 2021 werden 4 opleidingsdagen mondzorgcoach georganiseerd met een deelname van 71 personen. Na deelname aan de opleiding wordt iedere organisatie afzonderlijk gecontacteerd om te zien hoe verdere samenwerking en het organiseren van een screening kunnen verwezenlijkt worden, en om eventuele andere vragen te kunnen beantwoorden. Hierbij wordt ook het registratiesysteem voor de screenings uitgelegd, zodat dit ondersteuningsmateriaal gebruikt kan worden door iedere mondzorgcoach bij de uitvoering van de taken. Het team van Ieders Mond Gezond heeft ook een brugfunctie tussen lokale armoede- en welzijnsorganisaties en lokale tandartsen met het oog op het versterken van de doorstroom naar de curatieve zorgverlening. Verder wordt blijvend op zoek gegaan naar nieuwe tandartsen die als vrijwilliger willen deelnemen aan de werking van Ieders Mond Gezond (screenings). De eerste helft van 2021 was merkbaar dat de situatie met COVID-19 ertoe leidde dat meerdere organisaties het thema mondzorg minder prioriteit gaven. De tweede helft van 2021 verliep de werking van Ieders Mond Gezond beter en meer organisaties wilden deelnemen aan het project en/of screenings organiseren. Meer informatie omtrent de screenings die in 2021 plaatsvinden staat infra. Voor de ondersteuning tijdens screenings werd verder ingezet op de samenwerking met de hogescholen die de opleiding bachelor mondzorg aanbieden (Arteveldehogeschool, UCLL). Ondersteuningsmiddelen van de werking Ieders Mond Gezond zijn de syllabus van de opleiding mondzorgcoach en de basisadviezen en factsheets van Gezonde Mond. Het procesmatig evalueren van de opleiding mondzorgcoach gebeurt door middel van een evaluatieformulier dat na afloop van iedere opleiding aan de cursisten wordt voorgelegd (zie bijlage 19). Tevens zijn er de persoonlijke feedbackgesprekken met de organisaties en de actieve mondzorgcoaches.

Aantal actieve mondzorgcoaches eind 2021 + verdeling over Vlaanderen

In 2020 konden de opleidingen van de mondzorgcoaches omwille van de Covid-pandemie niet doorgaan. In 2021 vonden 6 opleidingsdagen tot mondzorgcoach plaats waaraan 71 personen deelnamen. Sinds 2016 hebben 137 personen deze opleiding gevolgd. Eind 2021 zijn hiervan 75 mondzorgcoaches (55%) actief. De meest voorkomende redenen waarom opgeleiden dan toch niet in deze functie/rol aan de slag gaan zijn wijziging van prioriteiten in hun takenpakket en het veranderen van job alsook het volgen van de opleiding door coördinatoren en beleidsmedewerkers die het project opvolgen. De verdeling van de actieve mondzorgcoaches over de provincies is als volgt:

- West-Vlaanderen: 15 coaches
- Oost-Vlaanderen: 36 coaches
- Vlaams-Brabant: 17 coaches
- Antwerpen: 5 coaches
- Limburg: 2 coaches

Het onderstaande kaartje biedt een overzicht van de gemeenten in Vlaanderen waar eind 2021 een mondzorgcoach actief is. Drie gemeenten – Aalter, Eeklo en Oostende – dienen nog te worden toegevoegd op de kaart. In totaal zijn er 22 gemeenten waar een of meerdere mondzorgcoach(es) actief is (zijn).

In de tabel wordt schematisch weergegeven in welke fase een gemeente zich bevindt:

Aantal gemeenten	Opstartfase	Actief	Verankering	Volledig zelfstandig
Som: 22	4	13	2	3

De organisaties die participeren aan de werking van Ieders Mond Gezond en waar coaches actief zijn kunnen geraadpleegd worden in de uitgebreide oplistings van acties binnen de diverse operationele doelstellingen en resultaatgebieden zoals in het jaarrapport 2021 geïntegreerd.

Ondanks de pandemie werden er in 2021 780 personen (zie verder) gescreend (i.e. gelijklopend met 2020) ism +/- 15 lokale armoede- en welzijnsorganisaties. Ook werd Ieders Mond Gezond in een 15-tal organisaties voorgesteld, met het oog op opstart van een samenwerking. Tevens werd sterk ingezet op toelichting aan de Logo's, eveneens met het oog op de verderzetting of uitbouw van samenwerking.

Vanuit Ieders Mond Gezond is er een link met projecten mondgezondheid binnen eerstelijnszones geïnitieerd vanuit de eerdere oproep van de VVSG ('Preventie naar kwetsbare groepen'). Van februari 2020 tot juni 2021 liep het project Start-Smiling in Leuven, i.f.v. toegankelijke mondzorg voor kwetsbare Leuvense inwoners. De wijkgezondheidscentra stemden af met Gezonde Mond en hun (bij Ieders Mond Gezond-opgeleide) mondzorgcoaches voor opvolging van de patiënten. In de toekomst is het de bedoeling dat Ieders Mond Gezond enkel nog een rol speelt in de organisatie van externe screenings. Voor het project 'Laat je tanden zien' (regio Balen-Dessel-Mol-Retie (BalDeMoRe) hebben de medewerkers de opleiding gevolgd. Een gedeelte van het project is gebaseerd op de werking van Ieders Mond Gezond (het organiseren van een screening bij Huis van het Kind). Er is uiteindelijk, mede door de pandemie, geen verdere actieve samenwerking kunnen gebeuren met die mondzorgcoaches.

Screenings 2021

Bijlage 17 biedt een overzicht van de geregistreerde data aangaande de screenings in 2021. In 2021 werden in totaal via Ieders Mond Gezond 780 personen gescreend, waarvan 336 kinderen en 444 volwassenen. Deze screenings werden georganiseerd vanuit IMG, enerzijds bij lokale armoede-organisaties, maar ook op grotere schaal in samenwerking met de Arteveldehogeschool, en onder de vleugels van het Smile-project bij de wijkgezondheidscentra in Leuven.

Naar aanleiding van die mondscreenings werden er 132 kinderen en 145 volwassenen naar een lokale tandarts doorverwezen. Daarnaast werden 15 kinderen en 134 volwassenen doorverwezen door de mondzorgcoaches los van de screenings. Hieruit blijkt dat verschillende coaches hun taak van het begeleiden van mensen bij hun organisaties naar de lokale tandarts ook buiten de screeningsmomenten opnemen.

Een volgend interessant gegeven is het aantal doorverwezen mensen dat, met of zonder mondscreening, effectief in 2021 een bezoek heeft gebracht aan een lokale tandarts. In totaal waren dat 60 kinderen en 122 volwassenen, wat betekent dat uiteindelijk 40,8% kinderen en 43,7% volwassenen werden doorverwezen en ook daadwerkelijk (met hulp) de weg naar de tandarts hebben gevonden. In totaal zijn er 27 personen (waarvan 10 kinderen) die uiteindelijk niet op hun afspraak bij de tandarts waren, waarvan 6 mensen op tijd annuleerden en de overige 21 personen hun afspraak niet (op tijd) hadden geannuleerd.

Het aantal mensen dat uiteindelijk bij de tandarts is geraakt weerspiegelt voor een groot deel in hoeverre het doel van het project Ieders Mond Gezond wordt behaald. De pandemie heeft onmiskenbaar een negatieve invloed hebben gehad op de cijfers van 2021, maar daartegenover staan de succesvolle samenwerkingen met studenten en wijkgezondheidscentra die de percentages sterk hebben doen stijgen, en veelbelovend zijn voor lokale verankering en verdere groei in de toekomst.

PROJECTFICHE MONDZORGLIJN

 <p>GEZONDE MOND GEZONDEMOND.BE</p>	<p>MONDZORGLIJN (MZL)</p>
--	---------------------------

Initiatieven en outcome in 2021

Resultaatsgebied 1 betreft het ‘verwerven en delen van informatie en advies’. In het kader van evidence-based werken werd een [literatuurupdate 2021 omtrent de doelgroep kwetsbare ouderen](#) opgemaakt met zowel een luik over de mondgezondheid in de setting residentiële ouderenzorg alsook een luik over de mondgezondheid bij thuiswonende ouderen. Deze uitbreiding van de doelgroep in de literatuurupdate kadert in de doelstelling van de methodiekontwikkeling voor de thuiszorg. De themagroep kwetsbare ouderen is betrokken bij de begeleiding van meerdere master- en bachelorproeven (bijlage 1). Omwille van de coronapandemie kon niet worden geparticipeerd aan internationale studiedagen of congressen. Wanneer werd deelgenomen aan enkele Vlaamse studiedagen was dit voornamelijk om Gezonde Mond verder kenbaar te maken en de opleiding en job van procesbegeleider te promoten. Als partnerorganisatie zet Gezonde Mond sterk in op netwerking. Ook vanuit de themagroep kwetsbare ouderen worden contacten en samenwerkingsverbanden met – voornamelijk – Vlaamse actoren geïnstalleerd en onderhouden. Zo bijvoorbeeld met bijzondere aandacht voor de Logo’s en de eerstelijnszones. Beide actoren zijn voor Gezonde Mond belangrijke partners in de sensibiliseringscampagne ‘Gezond begint in je mond’ en de rekrutering van nieuwe procesbegeleiders voor de Mondzorglijn. De themagroep is ook nauw betrokken met de onderzoeksgroep van de KU Leuven inzake de mondsectie (i.e. de beoordeling van de mondgezondheid door niet-tandheelkundigen) als onderdeel van de BelRAI, tevens een bijdrage aan de wetenschappelijke onderbouw van de themagroepwerking binnen Gezonde Mond. Disseminatie van kennis vindt zowel op vraag als proactief plaats. Er werden in 2021 vele inspanningen geleverd tot het verspreiden van informatie naar het brede publiek enerzijds als naar specifieke doelgroepen anderzijds. Ook werd de methodiek van de Mondzorglijn en het project procesbegeleiding ruim bekendgemaakt via vaktijdschriften, ledenbladen, diverse

websites en sociale media kanalen, via hoorcolleges tav studenten, via lezing/als standhouder op events alsook ten aanzien van het ruime publiek (infographics, sociale media posts). Advies werd/wordt via meerdere wegen verleend: binnen de Stuurgroep Procesbegeleiding (Gezond Leven) en de netwerkgroep Zorg & Welzijn (PO OSW), via de verspreiding van de ontwikkelde materialen en het bevorderen van kruisbestuiving tussen projecten, via het delen van good practices, bij parlementaire vragen of het beantwoorden van vragen via info@gezondmond.be en van intermediairs en via de betrokkenheid bij master- en bachelorproeven. Op vlak van methodiekontwikkeling werd in 2021 aan Stad Brugge advies verleend met betrekking tot de methodiekontwikkeling voor preventieve mondzorg bij kwetsbare, thuiswonende ouderen alsook aan enkele eerstelijnszones aangaande de implementatie van methoden in WZC. Er vond tevens reeds een eerste overleg plaats met Gerodent Plus, ter afstemming inzake de methodiekontwikkeling voor mondzorg in de thuiszorg. Ook aan de onderzoekers van UCLL gaf Gezonde Mond advies aangaande de ontwikkeling van een blended learning traject over weerstand bij het verlenen van mondzorg bij personen met dementie.

Binnen resultaatsgebied 2, 'ontwikkeling van methodieken', werden in 2021 de focusgroepgesprekken om de behoefte aan een methodiek binnen de thuiszorg in kaart te brengen, verdergezet. Focus van de inzet van Gezonde Mond op de setting van de thuiszorg is de bevordering van de aandacht voor en de correcte uitvoering van de preventieve mondzorg door de thuiswonende zelf en diens zorgdrager enerzijds en de doorverwijzing naar de (curatieve) zorg anderzijds. Covid strooide roet in het eten op vlak van de organisatie van belangrijke grote fysieke focusgroepgesprekken. Deze behoeftenanalyse zal in 2022 afgewerkt worden, waarna de verdere stappen ivm de methodiekontwikkeling kunnen ingepland en uitgevoerd worden. De aanpassing aan en vernieuwing van de methodiek 'De Mondzorglijn' is een doorlopend proces op basis van informatie tijdens de contactmomenten met procesbegeleiders, interviews, kwaliteitsverslagen, Deze feedback wordt gebundeld gerapporteerd in het rapport 'kwaliteitsbewaking de Mondzorglijn' 2021 (bijlage 12). In het rapport worden de door procesbegeleiders en woonzorgcentra geuite plus- én knelpunten wat betreft de procesbegeleiding en de methodiek de Mondzorglijn weergegeven, alsook de acties die door Gezonde Mond werden genomen om deze te remediëren. In 2021 werden verschillende aanpassingen doorgevoerd, onder meer: opmaak van het campagnebeeld en de inspiratiegids voor implementatie, aanpassingen op vlak van de opleidingen, de ontwikkeling van basisadviezen aangaande gebitsprothesen en structuren in de mond, de opmaak van een voorbeeldbrief voor tandartsen in de omgeving van het WZC ter bevordering van de doorstroom van bewoners voor curatieve zorg,

Resultaatsgebied 3 betreft de 'disseminatie van methodieken'. Diverse communicatiewegen werden in 2021 door de themagroep kwetsbare ouderen bewandeld ter bekendmaking van de methodiek de Mondzorglijn en ter ondersteuning van diverse (intermediaire) actoren en gebruikers in het gebruik ervan. De Logo's zijn een belangrijke sparring partner voor de verschillende deelwerkingen van Gezonde Mond. Informatie werd verspreid naar de volgende individuele zorgaanbieders: de procesbegeleiders en de mondzorgteams binnen de WZC, (studenten) tandarts/mondhygiënist en CRA's. Ook was er informatie-overdracht naar de leden van de Stuurgroep Procesbegeleiding (o.a. naar de koepelorganisaties WZC) en de

eerstelijnszones. Gezonde Mond was op verschillende (online) leden- en studiedagen aanwezig voor toelichting of met een stand. Verder waren de eigen communicatiekanalen van Gezonde Mond – de websites www.gezondemond.be en www.demondzorglijn.be – alsook de sociale mediakanalen ([Facebook](#), [LinkedIn](#), [Youtube](#)) belangrijke disseminatiekanalen. Ook via de media en diverse ledenbladen (beroepsverenigingen) werd de Mondzorglijn in de kijker gezet.

Binnen het resultaatgebied 4, ‘ondersteuning van de implementatie van methodieken’, dienen de inspanningen op vlak van het opleiden van de procesbegeleiders en de ondersteuning bij de opleiding van de mondzorgteams te worden vermeld. In 2021 werd specifieke aandacht besteed aan de samenwerking met de eerstelijnszones. Op basis van de noden en wensen van procesbegeleiders en WZC werden er bijkomende concrete ondersteuningsmiddelen ikv de Mondzorglijn ontwikkeld, bv. uitbreiding van materialen om de kick-off in het WZC te organiseren. De aangeboden coaching concretiseert zich in onder meer in feedbackgesprekken en intervisiemomenten. In het voorjaar 2021 heeft een tandarts verbonden aan Gezonde Mond een opleiding aan een mondzorgteam gegeven, hiervan werd een opname gemaakt. Die opname is door de procesbegeleiders te raadplegen via de procesbegeleidingstool. Digitale ondersteuningsmiddelen voor de implementatie van de Mondzorglijn zijn onder meer de kennisclips en instructievideo’s BelRAI, e-learningmodule, alsook de indicatorentool mondzorg. Tot de categorie van de fysieke ondersteuningsmiddelen behoren onder andere de basisadviezen, factsheets, de buttons, de affiches van het campagnebeeld, ... (folders en brochures zijn ook digitaal downloadbaar via de website www.gezondemond.be). Kwaliteitsborging wordt binnen Gezonde Mond hoog in het vaandel gedragen. De resultaten van de bevraging van onder andere procesbegeleiders en leden van het mondzorgteam aangaande de opleidingen en intervisies zijn te raadplegen in het specifieke rapport (bijlage 19). In het kader van effectevaluatie van de Mondzorglijn werd opnieuw de kennis- en attitudevragenlijst afgenomen, het rapport in bijlage 20 geeft de resultaten weer. De gerapporteerde plus- en knelpunten - cf. bijlage 12 - worden in het komende werkingsjaar verder opgevolgd.

Plan B, waarbij 5 procesbegeleidingsteams worden ingezet, werd verder uitgerold in 2021 (resultaatgebied 5, ‘uitvoering methodieken’). Het aantal trajecten dat de begeleidingsteams opnamen werd uitgebreid van 11 in 2020 naar 18 trajecten in 2021. De algemene procesbegeleider nam samen met een mondzorgdeskundige 3 extra trajecten op in het voorjaar 2021 en 4 in het najaar 2021. Het gaat om 7 trajecten van twee procesbegeleiders die stopten. Het contract van de algemene procesbegeleider werd verlengd tot medio 2022.

In 2021 hebben de epidemiologische omstandigheden nav de coronapandemie zeker nog een impact gehad op de implementatie van de Mondzorglijn binnen de WZC.

Aantal ingeschreven WZC (eind december 2021)

Binnen het project 'Procesbegeleiding' waren eind december 2021 in totaal 125 WZC geregistreerd die zich hebben ingeschreven om aan de slag te gaan met de methodiek 'de Mondzorglijn' in hun organisatie, met ondersteuning van een procesbegeleider.

Mondzorg	Inschrijvingen gewenste start	Effectief gestart		Gestopt		Nog niet gestart		Volledig afgerond traject
		Lopende	On Hold	Zonder gestart traject	Tijdens traject	PB toegewezen	Nog geen PB toegewezen	
Eind 2020	92	19	50	5	1	12	5	
Eind 2021	125	59	26	11	4	18	7	5 tegen zomer '22

Tabel 1. 'inschrijvingen thema mondzorg december 2020 versus december 2021'

In vergelijking met dezelfde periode een jaar eerder is er een toename met +/- 30 WZC. Er dient rekening te worden gehouden met de impact van de Covid-pandemie. Intussen is er een sterke stijging in het aantal opgeleide mondzorgteams (tot op heden 56) en het aantal effectief gestarte en lopende trajecten. Het thema mondzorg werd tot nog toe het meest gekozen thema binnen het project procesbegeleiding. In totaal registreerden 321 WZC overheen de 4 thema's. Tegenover vorig jaar is dit een stijging van 59 inschrijvingen. Oorspronkelijk kozen 129 WZC voor het thema mondzorg, waarvan 4 WZCs van thema veranderden. Het overzicht opgedeeld per thema (na wissel van thema):

- mondzorg: 125
- ondervoeding: 59
- psychofarmaca: 83
- val- en fractuurpreventie: 54

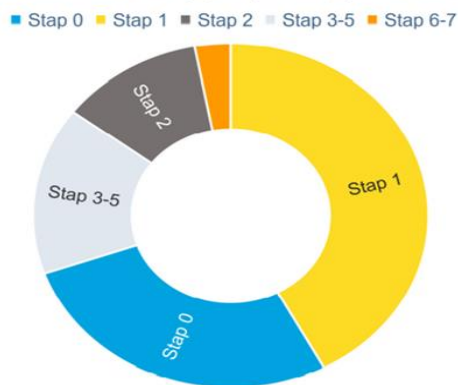
Naar aanleiding van de promotiecampagne door Gezond Leven eind 2021 ter verdere bekendmaking van het project procesbegeleiding (thema-overschrijdend) ontving Gezonde Mond voor het jaareinde 2021 nog de aanmelding van een 20-tal WZC om zich kandidaat te stellen voor het project de MZL (i.e. substantieel aantal in vergelijking met het aantal inschrijvingen in de periode januari – november 2021).

Vijf WZC doorlopen op zelfstandige basis de implementatieprocedure, zonder beroep te doen op een procesbegeleider mondzorg. Van deze 5 WZC volgden 3 mondzorgteams de opleiding gegeven door Gezonde Mond.

De meeste van de lopende trajecten situeren zich in fase 0 (voorbereiding) en 1 (creër draagvlak) van het stappenplan – i.e. zeer tijdsintensieve fasen. Meer informatie over dit stappenplan vindt u [hier](#). Waarom ingeschreven WZC nog niet konden opstarten heeft o.m. te maken met het nog niet kunnen toewijzen van een procesbegeleider (te weinig procesbegeleiders beschikbaar, de regio van het WZC is te veraf voor reeds werkzame procesbegeleiders) of doordat Covid de werkzaamheden binnen het WZC in de war stuurt

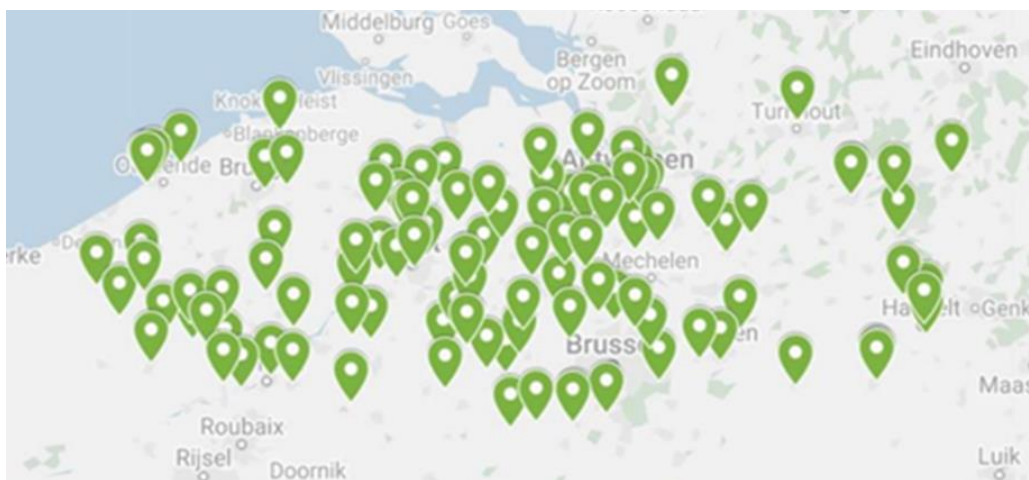
(uitval zorgverleners, ...). Dit laatste is ook een verklarende factor voor het on hold staan van reeds gestarte trajecten.

Situering trajecten in het stappenplan (update november 2021)

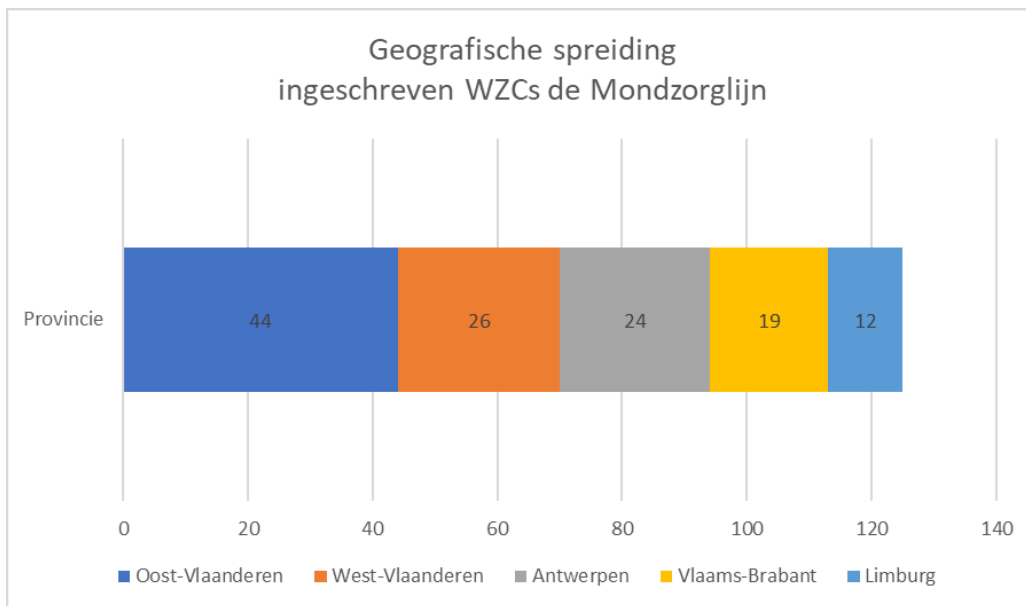

Grafiek 1. 'Situering trajecten in het stappenplan'

De **geografische spreiding** van de effectief gestarte WZC in het project de Mondzorglijn is weergegeven op onderstaande kaart. De provincie Oost-Vlaanderen is koploper.

Afbeelding 1 'geografische spreiding ingeschreven WZC

Grafiek 2 'geografische spreiding ingeschreven WZC

Onderstaande kaart geeft het geografisch overzicht van de WZC die eind 2021 op de wachtlijst staan. Dit zijn onder meer verschillende WZC in de regio Vlaams-Brabant gezien sprake is van een moeizame rekrutering van procesbegeleiders die bereid zijn om verplaatsingen in de regio van de ring rond Brussel te doen.

Afbeelding 2. 'geografisch overzicht WZC op de wachtlijst'

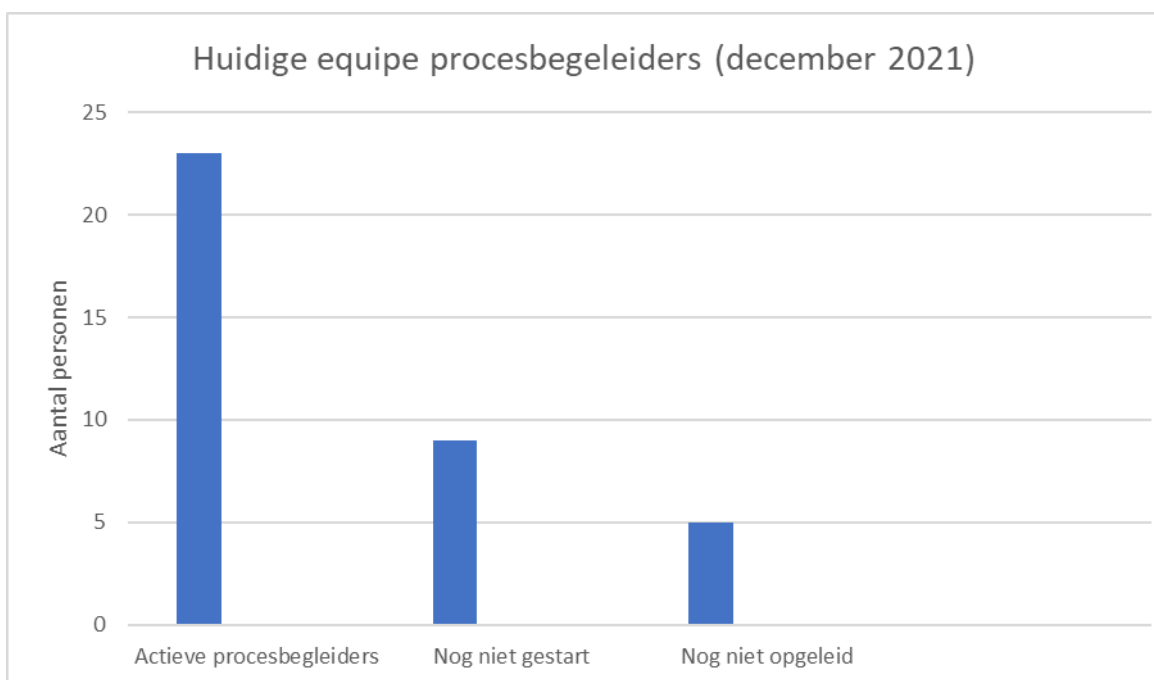
Aantal procesbegeleiders eind 2021

In 2021 werden 14 procesbegeleiders (PB) opgeleid. Er waren 9 kandidaat PB op de themaspecifieke opleiding op 22/04/2021 en 5 kandidaat PB op 28/10/2021. Hiervan gingen slechts 9 effectief aan de slag als procesbegeleider. In totaal werden over de voorbije jaren heen reeds 52 procesbegeleiders opgeleid.

De totale equipe actieve procesbegeleiders bestaat eind 2021 uit 23 personen: 11 tandartsen, 11 mondhygiënisten, 1 procesbegeleider (coach) in plan B (profiel toegepaste gezondheidswetenschappen).

Vijf kandidaat procesbegeleiders werden niet weerhouden. Voornamelijk omdat ze niet over het juiste profiel beschikten (oa. tandartsassistent, verpleegkundige, coach, toegepaste gezondheidswetenschappen). Zes PB stopten omwille van tal van financiële, motivationele en persoonlijke redenen (verdere toelichting mbt. de redenen stopzetting kunnen opgevraagd worden).

Een tekort aan procesbegeleiders wordt opgemerkt in de provincies Vlaams-Brabant en Antwerpen.

Grafiek 3. 'huidige equipe procesbegeleiders'

Binnen Gezonde Mond worden blijvend inspanningen geleverd om bijkomende procesbegeleiders te rekruteren (via sociale media, artikels in ledenbladen van beroepsverenigingen, aanwezigheid tijdens studiedagen beroepsverenigingen, ...) om te kunnen voldoen aan de grote vraag naar opstart van mondzorgtrajecten met procesbegeleiding. Kort voor het jaareinde 2021 werd de kandidatuur van een vijftal nieuwe tandartsen/mondhygiënisten ontvangen.

De teller van het aantal lopende trajecten binnen plan B (zie R5 OD1 A1) staat eind 2021 op 18 trajecten (eind 2020 waren dit 11 trajecten). Dit betreft de ondersteuning vanuit een procesbegeleidingsteam bestaande uit een algemene procesbegeleider (gedetacheerd vanuit

het Vlaams Instituut Mondgezondheid) en een mondzorgdeskundige. Plan B zal lopen tot eind juni 2022, via nieuwe procesbegeleiders en een interne taakverschuiving zullen lopende en nieuwe trajecten uit dit model verdergezet en opgestart worden.

Indicatoren

Het rapport 'de Mondzorglijn 2019-2021' (bijlage 20) geeft de resultaten weer van structuur-, effect- en procesindicatoren aangaande de Mondzorglijn. Dit is gebaseerd op input van 851 zorgverleners die de vragenlijsten invulden tussen 01-2019 en 12-2021

PROJECTFICHE PERSONEN met een BEPERKING / MONDZORGLIJN PLUS

 <p>GEZONDE MOND GEZONDEMOND.BE</p>	<p>PERSONEN MET EEN BEPERKING / MONDZORGLIJN PLUS (MLZ+)</p>
---	---

Initiatieven en outcome in 2021

Resultaatsgebied 1 betreft het 'verwerven en delen van informatie en advies'. In 2021 werd een [literatuurupdate omtrent de doelgroep personen met een beperking](#) opgemaakt. Deze themagroep is ook betrokken bij meerdere masterproeven (bijlage 1). Omwille van de coronapandemie kon niet worden geparticipeerd aan internationale studiedagen/congressen. Ook voor de versterking van preventieve mondzorg bij de doelgroep personen met een beperking zet Gezonde Mond in op het verder uitbouwen van samenwerkingsverbanden met onder meer de Logo's, de eerstelijnszones, de mutualiteiten, verschillende ledenverenigingen, In het kader van afstemming inzake het draaiboek voor de pilootstudie van de Mondzorglijn Plus werden tevens contacten gelegd met het VAPH. Ook worden internationale contacten met onderzoekers onderhouden. In 2021 was er een verhoogde inzet op bekendmaking van het thema mondgezondheid en preventieve mondzorg bij personen met een beperking. Ten aanzien van intermediairs werden volgende documenten gepubliceerd:

- het rapport van de behoefteanalyse 'Mondzorgbeleid in organisaties voor personen met een beperking in Vlaanderen';
- het literatuuronderzoek in verband met organisatiemodellen voor tandheelkundige zorgverlening voor personen met een beperking;
- een artikel in het magazine van de VVO (Vlaamse Vereniging Orthodontie) omtrent mondzorg bij personen met een beperking.

Voor een ruimer publiek heeft Gezonde Mond aangaande de doelgroep personen met een beperking de basisadviezen, de factsheets, de infographic en de kennisclips ter beschikking gesteld. Op heden is er vanuit de doelgroep personen met een beperking nog geen deelname aan specifieke Vlaamse werkgroepen. De doelgroep wordt wel behartigd via participatie aan de netwerkgroep Zorg & Welzijn (PO OSW). In 2021 werd het eerste deel van de 'bijzondere adviezen' voor personen met een beperking gefinaliseerd. Deze adviezen omvatten verschillende tips voor het uitvoeren van mondzorg bij een persoon met een beperking en betreft o.a. de thema's correcte houding, voeding, materiaal en het aanpassen van materiaal. Verder werden er ook bijbehorende kennisclips gemaakt. De adviezen en de kennisclips kunnen afzonderlijk of samen gebruikt worden. Aan het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen werd advies verleend aangaande een cursus over dementie bij personen met een verstandelijke beperking.

Resultaatsgebied 2 'ontwikkeling van methodieken' betreft de thema's behoefteanalyse enerzijds en de pilootstudie van de Mondzorglijn Plus anderzijds. In 2021 werd het [rapport](#) inzake de behoefteanalyse bij directie en zorgverleners gepubliceerd op de website van Gezonde Mond. De focusgroepgesprekken met de doelgroep en hun omgeving werden in 2021 afgewerkt en getranscribeerd. De transcripties worden in 2022 geanalyseerd binnen een masterproef tandheelkunde aan de Universiteit Gent. Tevens werd een bevraging georganiseerd bij mondzorgprofessionals omtrent zorg voor personen met bijzondere noden. Deze werd volledig ingevuld door 278 tandartsen en 43 mondhygiënist. De verdere verwerking wordt gepland in 2022. Wegens de voorbereiding voor de Mondzorglijn Plus werd de behoefteanalyse binnen de setting van de sociale economie on hold geplaatst. Dit werd afgesproken met het Agentschap Zorg & Gezondheid. Er wordt intern bekeken of het in 2022 haalbaar is om voorbereidend werk binnen dit domein te verrichten (exploratie van de mondzorgbehoeften binnen maatwerkbedrijven). Voor de pilootstudie van de Mondzorglijn Plus werden in 2021 de nodige voorbereidingen verdergezet en gefinaliseerd. Dit betreft onder meer de opmaak van het draaiboek, het ontwikkelen van de website www.demondzorglijnplus.be, de opmaak van de indicatorenbevraging en de ontwikkeling van kennisclips. Eind 2021 waren 7 van de 8 voorzieningen die zullen participeren gekend. Vier van de betrokken 4 procesbegeleiders (2 tandartsen, 2 mondhygiënist) volgden een eerste deel van hun opleiding. Alles werd klaargemaakt voor de doorstart van de pilootstudie begin 2022. Voorzieningen werden gecontacteerd, geïnformeerd en bij interesse geïncludeerd. De randomisatie binnen de studie impliceert dat 4 voorzieningen starten met de ondersteuning van een procesbegeleider en 4 voorzieningen zonder (controlegroep) – zie onderstaand overzicht. De pilootstudie omvat een periode van 3 jaar (implementatie draaiboek met/zonder procesbegeleider gedurende 2 jaar + 1 jaar extra voor verankering). Niet alle voorzieningen zullen al hun leefgroepen laten deelnemen aan de pilootstudie. Sommige voorzieningen hebben al aangegeven dat ze met 1 à 2 leefgroepen zullen starten om het nadien al of niet uit te breiden naar alle groepen. De eventuele impact van de Covid-pandemie voor de verdere opstart en implementatie is een onbekende.

	Voorziening	Provincie	Procesbegeleider ?
1	A	Vlaams-Brabant	Neen
2	B	Antwerpen	Ja
3	C	Oost-Vlaanderen	Ja
4	D	Oost-Vlaanderen	Ja
5	E	West-Vlaanderen	Ja
6	F	West-Vlaanderen	Neen
7	G	Limburg	Neen
8	?	? Vlaams-Brabant - Nog niet toegezegd	Neen

Resultaatsgebied 3 betreft de ‘disseminatie methodieken’. Vanaf het voorjaar 2022 zal de methodiek van het pilootproject de Mondzorglijn Plus via procesbegeleiders naar de deelnemende zorginstellingen verspreid worden. Naast het hogergenoemde artikel in het magazine van VVO werden in 2021 verschillende ad hoc lezingen gegeven door de themagroepverantwoordelijke van de themagroep ‘personen met een beperking’, waarbij telkens werd verwezen naar de beschikbare materialen van Gezonde Mond voor de doelgroep personen met een beperking: webinars voor apothekers, lezing op het congres van de Koninklijke Belgische Vereniging voor Stomatologie en Maxillofaciale Heelkunde, lezing voor de Belgische Vereniging Lactatiedeskundigen, webinar voor Hypo & Friends - patiëntenvereniging van personen met diabetes type 1.

De opleiding van de procesbegeleiders (supra) kadert ook binnen resultaatsgebied 4, ‘ondersteuning van de implementatie van methodieken’. Andere opleiding en coaching was in 2021 nog niet van toepassing aangezien de pilootstudie van de Mondzorglijn Plus zich nog niet volop in de implementatiefase bevindt. Wel kunnen de kennisclips rond mondzorg bij personen met een beperking – aangaande het correct uitvoeren van de mondhygiëne van personen met een beperking – door verschillende zorgactoren of begeleiders gebruikt worden. Wat betreft digitale ondersteuningsmiddelen voor de doelgroep zijn er het draaiboek voor de Mondzorglijn Plus (enkel ter beschikking voor de deelnemende organisaties), de infographic, de factsheet, het educatief materiaal voor het bijzonder onderwijs en de kennisclips. De fysieke ondersteuningsmaterialen omvatten de 8 materiaalboxen voor de procesbegeleiders binnen de pilootstudie alsook de basisadviezen en de factsheets. Tijdens de implementatie van de pilootstudie zullen intervisiemomenten voor de procesbegeleiders georganiseerd worden.

PROJECTFICHE KINDEREN & JONGEREN

 <p>GEZONDE MOND GEZONDEMOND.BE</p>	<p>KINDEREN & JONGEREN</p>
--	---------------------------------------

Initiatieven en outcome in 2021

Resultaatsgebied 1 betreft het ‘verwerven en delen van informatie en advies’. Ook de themagroep kinderen en jongeren maakte een literatuurupdate 2021 op, enerzijds voor de doelgroep [kleuters](#) en anderzijds voor de doelgroep [adolescenten](#). Ook is de themagroep betrokken bij master- en bachelorproeven (bijlage 1). Omwille van de coronapandemie kon niet geparticipeerd worden aan internationale studiedagen of congressen. Door middel van de participatie aan de netwerkgroep onderwijs (PO OSW) zet Gezonde Mond in op de opstart van nieuwe en het onderhouden van bestaande samenwerkingsverbanden ten gunste van de doelgroep kinderen en jongeren. In het kader van de sensibilisering van acties en de verspreiding van materiaal naar deze doelgroep en diens omgeving zijn de Logo’s een belangrijke sparring partner voor Gezonde Mond. Ook de samenwerking met de mutualiteiten werd in 2021 geactiveerd. In 2021 was er eveneens een samenwerking met de Diabetesliga (factsheet en publicatie in ledenmagazine). In het najaar 2021 vond een overleg plaats tussen Gezonde Mond (themagroep kinderen en jongeren) en verschillende Vlaamse actoren (o.a. CLB, Vlaamse Logo’s, landsbonden van de mutualiteiten) met het oog op de exploratie van samenwerkingsmogelijkheden. Voor de jaarlijkse Dag van de Mondgezondheid is er samenwerking met de FDI (World Dental Federation). Gezonde Mond heeft ten aanzien van de doelgroep kinderen en jongeren diverse materialen beschikbaar die via diverse actoren en kanalen gedissemineerd worden. De basisadviezen, folders en educatieve pakketten zijn alle beschikbaar via de website www.gezondemond.be. De nieuwe Gezonde Mond koffers kunnen ontleend worden bij de Logo’s. Voor de Dag van de Mondgezondheid op 20 maart 2021 werd een digitale sensibiliseringscampagne ontwikkeld en werd het nodige materiaal opgemaakt om via diverse media te verspreiden. De geplande sensibiliseringscampagne in Plopsaland is omwille van Covid-19 niet kunnen doorgaan. In 2021 werd op vraag van de Christelijke Mutualiteit hun pakket ‘Ben de Bever’ door Gezonde Mond gereviseerd. Op vraag van Uitgeverij Clavis werd het boekje ‘Anna poetst haar tanden’ gereviseerd. Ten aanzien van de bredere bevolking werden verschillende vragen beantwoord die via info@gezondemond.be gemeld werden. Deze vragen behandelden vooral het huidige aanbod van materialen voor kinderen en jongeren.

Betreffende resultaatsgebied 2 ‘ontwikkeling van methodieken’ kan gemeld worden dat de behoefteanalyse bij kinderen en jongeren tot 25 jaar met een verhoogd risico gepland staat voor het najaar van 2022. Op basis van de bovengenoemde literatuurstudie 2021 zal eerst geanalyseerd worden welke de grootste knelpunten zijn bij de subdoelgroepen, zo kunnen er

bij de behoefteanalyse gericht vragen gesteld worden. In het najaar 2021 werden 15 nieuwe Gezonde Mond koffers verspreid naar de Logo's, om van daaruit verder ontleend te worden. De vernieuwing van de materialen van Cas & Kato werd gedeeltelijk uitgevoerd in 2021. De vernieuwing van de lespakketten en de activiteitenmap voor de kleuterklas werden intern reeds voorbereid. Concreet betekent dit dat de lespakketten aangepast werden aan de leerlijnen, spelletjes toegevoegd en andere verwijderd werden, nieuwe materialen opgemaakt werden (poetskalender, tandenposter en een kaart 'eerste hulp bij tandongevallen'). Er werd contact opgenomen met de auteur van Cas en Kato om bijkomend nieuwe vertelplaten en afbeeldingen te maken om toe te voegen aan de materialen. Er werd afgesproken met de auteur dat deze in het voorjaar van 2022 zouden worden afgewerkt. Wanneer alle materialen voor de kleuters afgewerkt zijn, zal alles op de website van Gezonde Mond raadpleegbaar en downloadbaar zijn. Hiernavolgend zullen de materialen voor de lagere school vernieuwd worden. De huidige Reizende Tentoonstelling brengt een grote logistieke belasting met zich mee. Het huidige concept van deze reizende tentoonstelling kan nog uitgeleend worden tot eind juni 2022. Het ontwikkelen van een nieuw digitaal concept voor deze reizende tentoonstelling staat on hold wegens het kostenplaatje.

De disseminatie van de materialen voor kinderen en jongeren (resultaatsgebied 3) vindt voor een groot deel plaats in samenwerking met de Logo's. Voor de implementatie van de Reizende Tentoonstelling wordt samengewerkt met onder meer lokale besturen. In 2021 werden verschillende tentoonstellingen geannuleerd wegens COVID-19 (Landen, Hamme, Lummen, Buggenhout en Oudergem). In het najaar vonden 2 uitleningen plaats: (a) regio Balen, Dessel, Mol, Retie en (b) stad Leuven.

Resultaatsgebied 4 betreft de ondersteuning van de implementatie van methodieken. Gezien de Logo's een belangrijke sparring partner zijn voor Gezonde Mond om de doelgroep kinderen en jongeren te bereiken, voorziet Gezonde Mond de nodige ondersteuning ten aanzien van de lokale themaverantwoordelijken mondgezondheid bij de Logo's (toelichting op projectdag, coaching bij ad hoc vragen, ...). Door Gezonde Mond werden reeds verschillende leerlijnen mondgezondheid ontwikkeld voor het lager en secundair onderwijs. De afwerking van deze leerlijnen wordt getemporiseerd nav de op te starten acties in de schoot van de netwerkgroepen onderwijs en zorg & welzijn (PO OSW). Via de website van Gezonde Mond zijn volgende digitale ondersteuningsmaterialen beschikbaar: folders en basisadviezen, de inspiratiegids behorende bij de Gezonde Mond koffer, educatieve pakketten en didactisch materiaal voor het onderwijs. Fysieke ondersteuningsmiddelen zijn de Gezonde Mond koffers en de Reizende Tentoonstelling.

SWOT

Zoals beschreven in R1 OD4 A4 wordt beoogd om een SWOT-analyse op te maken op niveau van het team/globale werking van Gezonde Mond enerzijds en de stuurgroep anderzijds. Dit tweede aspect komt aan bod in onderstaand luik 'Adviezen'.

Gezien de kritische geest van Gezonde Mond wordt regelmatig gereflecteerd over de werking. Een beleidsdag in de zomer van 2021 bood daartoe een ideale gelegenheid. Voor de schematische voorstelling van de SWOT-analyse 2021 van Gezonde Mond verwijzen we naar bijlage 22. In 2019 werd eveneens een SWOT-analyse opgemaakt (werd als bijlage aan het jaarrapport 2019 toegevoegd).

De sterktes geformuleerd in 2019 blijven bewaard. In de SWOT 2021 staan enkele aandachtspunten vermeld. De overstap naar de nieuwe penhouder bracht administratieve uitdagingen met zich mee. Aandacht werd besteed aan de geformuleerde knelpunten van 2019 en 2021. Met de start van de nieuwe beheersovereenkomst is er een bredere vertegenwoordiging binnen het bestuur van Gezonde Mond. Intern werden intussen de nodige afspraken gemaakt aangaande de beslissingscascade voor bv. projectplanning, aankopen, De nieuwe coördinator zet in op de exploratie en opvolging van administratieve en financiële vereisten, het behoud en verduidelijken van het overzicht van de lopende dossiers, de interne informatiedoorstroom en het bevorderen van de kruisbestuiving tussen de themagroepen, Ook het duidelijker afbakenen van de taakomschrijvingen en de opvolging van geplande en uitgevoerde taken wordt behartigd. Op vlak van HR wordt ingezet op minder versnipperde mandaten en in 2022 wordt een extra bachelor mondzorg aangeworven dankzij o.a. de goedgekeurde overdracht van de reserve van BHO 2016-2020. Netwerking en de daartoe o.m. binnen de opgestarte PO OSW geboden mogelijkheden zijn een grote meerwaarde op vlak van versterking van expertise en de verbreding van draagvlak, verspreiding en implementatie van materialen en methodieken. De coördinator behartigt dit luik netwerking en betreft alle teamleden hierbij. Bepaalde in 2019 geformuleerde bedreigingen blijven nog bestaan. Verder wordt afgewacht wat het effect van de inkanteling van het thema mondgezondheid als subdoelstelling in de Vlaamse gezondheidsdoelstelling zal zijn op de vraag naar ondersteuning vanuit Gezonde Mond en op welke manier met de beperkte equipe hierop voldoende antwoord kan geboden worden. De inzet op versterkte samenwerking tussen partnerorganisaties en zorgactoren kan ook bijdragen tot een bredere sensibilisering en (gedeeltelijke) implementatie van initiatieven.

ADVIEZEN

De dagdagelijkse werking van Gezonde Mond (signalen uit het werkveld, eigen observaties, wetenschappelijke inzichten) biedt de nodige informatie tot het hieronder formuleren van knelpunten als adviezen tot actie, ter versterking van de preventieve mondzorg in Vlaanderen en Brussel.

1	Blijvend inzetten op een betere afstemming op vlak van Vlaamse en Federale bevoegdheden inzake mondzorg voor een vlotte wisselwerking tussen preventie en curatie. Voorbeeld hiervan is de digitale communicatie tussen bv. CLB en de tandarts (eHealth), om een goed zicht te kunnen krijgen op de mondgezondheid van Vlaamse kinderen. Sowieso is het belangrijk om de ratio van de financiering voor preventieve mondzorg in vergelijking met curatieve mondzorg te bekijken, zodat intermediairs meer tijd kunnen/willen besteden aan de preventieve mondzorg.
2	De inkanteling van het thema mondgezondheid als subdoelstelling in de Vlaamse gezondheidsdoelstelling geeft blijk van een toenemende interesse voor het thema mondgezondheid en preventieve mondzorg binnen de Vlaamse overheid. Doch om ook op termijn blijvend kwalitatief hoogstaande output te kunnen leveren zijn bijkomende middelen noodzakelijk (bv. aan de hand van facultatieve projectfinanciering). Enerzijds ter verbreding van het werkingsgebied (met meer mankracht kunnen inzoomen op specifieke knelpuntregio's zoals Brussel) en uitbreiding van (gemoderniseerd) materiaal (bv. ontwikkeling van materialen voor de doelgroep adolescenten, vernieuwing van de reizende tentoonstelling) en anderzijds ter versterking van de preventieve mondzorg bij meer diverse doelgroepen. De doelgroep van kinderen en adolescenten is een belangrijke 'voedingsbodem' om preventieve acties te laten ontkiemen en vanuit het werkveld is er zeer veel vraag naar materialen en methodieken voor deze doelgroep. Onder meer de sector van de geestelijke gezondheidszorg is een nog belangrijk te ontginnen terrein.
3	Belang van een goede afstemming tussen de departementen Zorg & Welzijn en Onderwijs om kennis en vaardigheden rond mondzorg bij alle zorgverleners te verhogen. Zodat zij met een grotere bagage over dit thema in het werkveld stappen en op die manier zorgafhankelijke personen beter kunnen helpen wat betreft mondhygiëne.
4	De lange doorlooptijd van overheidsbesluitvorming aangaande al dan niet verlenging van projecten – zoals de Mondzorglijn – biedt geïnteresseerde organisaties en gemotiveerde medewerkers onzekerheid. Belang van het duurzaam inzetten op een langere implementatietermijn van projecten.
5	Belang van een snelle besluitvorming inzake de honoraria van de mondhygiënist. Deze mondzorgprofessionals zijn essentieel binnen de multidisciplinaire aanpak van de preventieve mondzorg.
6	Tekort aan tandheilkundige professionals maakt dat het moeilijk is om vrijwilligers te vinden voor het organiseren van screenings binnen Ieders Mond Gezond. Misschien kan een financiële incentive hier een oplossing bieden.
7	Vanuit de projecten van Gezonde Mond op vlak van preventieve mondzorg (Ieders Mond Gezond, de Mondzorglijn) is de doorstroom naar de curatieve zorg niet evident gezien de tekorten op het werkveld van beschikbare (en voor bepaalde doelgroepen geïnteresseerde) tandartsen en mondhygiënist. Op overheidsniveau dient een

	oplossing gezocht te worden om deze doorstroom (voor kwetsbare doelgroepen) te faciliteren.
8	Het werkveld is sterk vragende partij voor het krijgen van vorming over mondzorg. Het is voor Gezonde Mond, gezien de kleine medewerkersequipe, geen evidentie om deze grote vraag te beantwoorden. Daarom wordt ingezet op het uitbouwen van een aanbod voor opleiding door "freelance lesgevers". Om dit adequaat op te volgen is uitbreiding van het team Gezonde Mond noodzakelijk (bv. ikv woonzorgdecreet).
9	Data tonen aan dat het aantal personen in kansarmoede sterk toeneemt. Daarom is het belangrijk om een beter evenwicht te bekomen tussen de gevraagde inspanningen van Gezonde Mond (inzetten op preventieve mondzorg Vlaanderen-breed én Brussel) en de beschikbare personeelsmiddelen (team Ieders Mond Gezond < 2 VTE). Mondzorg is voor veel kwetsbare personen in kansarmoede geen prioriteit, wat maakt dat het veel tijd/energie/middelen kost om een (klein) verschil te maken.